

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

17 aprilie 2014

FPC nr. 122

Către,
Curtea Constituțională a Republicii Moldova

*str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova*

SESIZARE

prezentată în condormitate cu art. 25 lit. g) din Legea 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. art. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
INTRARE NR. <u>29a</u>		
<u>17</u>	<u>04</u>	20 <u>14</u>

I. AUTORUL SESIZĂRII

Deputații în Parlament

Artur REȘETNICOV

Igor VREMEA

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 105,
tel. 022204401, fax 022233673, 022232206

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare prevederile Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 61 din 11.04.2014 (proiect înregistrat în Parlament sub nr. 107 din 17.03.2014). Prin respectiva lege au fost operate următoarele modificări:

La articolul 53 alineatul (3) din Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 81, art. 667), cu modificările ulterioare, literele b) și c) se abrogă.

Astfel, Parlamentul Republicii Moldova prin abrogarea lit. b) și c), alin. (3), art. 35 din Codul electoral a **interzis votarea în baza următoarelor acte de identitate:**

b) pașaportul de tip ex-sovietic modelul anului 1974 cu mențiunea privind cetățenia Republicii Moldova, numărul de identificare de stat al persoanei fizice (IDNP) și înregistrarea la domiciliu;

c) pașaportul de tip ex-sovietic modelul anului 1974 fără număr de identificare de stat (IDNP) cu mențiunile: "valabil pe un termen nelimitat", cetățenia Republicii Moldova și înregistrarea la domiciliu pentru persoanele care au renunțat la actele de identitate ale Republicii Moldova din considerente religioase.

O altă modificare vizează excluderea literelor b) și c) din punctul 12 din Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”, aprobată prin Legea nr. 101-XVI din 15 mai 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 117-119, art. 457), cu modificările ulterioare.

Esența acestei din urmă modificări este identică celei din Codul electoral menționată supra.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile si libertatile omului

(1) Dispozițiile constitutionale privind drepturile si libertatile omului se interpreteaza si se aplica in concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5 Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 15 Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16 Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 18 Protecția cetățenilor Republicii Moldova

(1) Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atât în țară, cât și în străinătate.

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 31 Libertatea conștiinței

Libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, **incitarea la discriminare**, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 39 Dreptul la administrare

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54 Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 56 Devotamentul față de țară

(1) Devotamentul față de țară este sacru.

(2) Cetățenii cărora le sînt încredințate funcții publice, precum și militarii, răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin și, în cazurile prevăzute de lege, depun jurămîntul cerut de ea.

Articolul 60 Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 61 Alegerea Parlamentului

(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

2. ACTE INTERNAȚIONALE:

2.1 Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale:

Articolul 10. Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrîngerii sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 17. Interzicerea abuzului de drept

Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicînd, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decît acelea prevăzute de această convenție.

Articolul 18. Limitarea folosirii restrîngerii drepturilor

Restrîngerile care, în termenii prezentei convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți nu pot fi aplicate decît în scopul pentru care ele au fost prevăzute.

Primul protocol adițional la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale:

Articolul 3. Dreptul la alegeri libere

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Declarația Universală a Drepturilor Omului:

Articolul 1.

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.

Articolul 2.

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limba, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.

În afara de aceasta, nu se va face nici o deosebire după statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care ține o persoană, fie ca aceasta țară sau teritoriu sunt independente, sub tutelă, neautonome sau supuse vreunei alte limitări de suveranitate.

Articolul 7.

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Articolul 21.

1. Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși.

2. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa.

3. Voința poporului trebuie să constituie baza puterii de stat; aceasta voință trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care să aibă loc periodic prin sufragiu universal, egal și exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

2.3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice:

Articolul 4

Statele parti la prezentul pact recunosc că, în ce privește folosința drepturilor asigurate de către stat în conformitate cu prezentul pact, statul nu poate supune aceste drepturi decât la limitările stabilite de lege, numai în măsura compatibilă cu natura acestor drepturi și exclusiv în vederea promovării bunăstării generale într-o societate

democratica.

Articolul 5

1. Nici o dispoziție din prezentul pact nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, o grupare sau un individ vreun drept de a se deda la o activitate sau de a savirși un act urmărind suprimarea drepturilor sau libertăților recunoscute în prezentul pact ori limitări ale lor mai ample decât cele prevăzute în pact.

2. Nu se poate admite nici o restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.

Articolul 25

Nici o dispoziție din prezentul pact nu va fi interpretată ca aducând atingere dreptului inerent al tuturor popoarelor de a beneficia și de a se folosi pe deplin și în mod liber de bogățiile și resursele lor naturale.

3. LEGISLAȚIA INTERNĂ

3.1. Codul electoral al Republicii Moldova:

Articolul 1. Noțiuni generale

Alegător - cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot.

Alegeri – în cazul în care nu se face vreo specificare, alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și referendumurile. Aceeași noțiune vizează acțiunile cetățenilor, partidelor și altor organizații social-politice, blocurilor electorale, organelor electorale și altor organe de stat, orientate spre întocmirea listelor electorale, desemnarea și înregistrarea candidaților, efectuarea agitației electorale, votarea și constatarea rezultatelor votării, precum și alte acțiuni electorale întreprinse în conformitate cu legislația în vigoare.

Drept electoral – drept constituțional al cetățeanului de a alege, de a fi ales și de a-și exprima prin vot atitudinea privind cele mai importante probleme ale statului și ale societății în ansamblu și/sau în probleme locale de interes deosebit.

Articolul 2. Principiile participării la alegeri

(1) Cetățeanul Republicii Moldova participă la alegeri prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Participarea la alegeri este liberă (benevolă). Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri, precum și asupra exprimării de către acesta a liberei sale voințe.

Articolul 3. Vot universal

Cetățenii Republicii Moldova pot alege și pot fi aleși fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială.

Articolul 4. Vot egal

(1) În cadrul oricărui scrutin, fiecare alegător are dreptul la un singur vot. Fiecare vot are putere juridică egală.

(2) În cadrul oricărui scrutin al alegerilor parlamentare generale, fiecare alegător are dreptul la un singur vot pentru, votînd cu două buletine, unul pentru circumscripția națională și celălalt pentru circumscripția uninominală. Fiecare vot are putere juridică egală.

Articolul 7. Vot liber exprimat

Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului pentru a-l face să voteze sau să nu voteze, precum și pentru a-l împiedica să-și exprime voința în mod independent.

Articolul 11. Dreptul de a alege

Dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vîrsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept în modul stabilit de lege.

Articolul 12. Dreptul de a fi ales

Dreptul de a fi aleși îl au cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot care întrunesc condițiile prevăzute de prezentul cod.

3.2 Legea nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte:

Articolul 1. Actele de identitate

(1) Actele de identitate din sistemul național de pașapoarte sînt: toate tipurile de pașapoarte, de buletine de identitate, permisele de ședere, documentele de călătorie ale apatrizilor (Convenția privind statutul apatrizilor din 28 septembrie 1954), ale refugiaților (Convenția cu privire la statutul refugiaților din 28 iulie 1951) și ale beneficiarilor de protecție umanitară.

(2) Pașapoartele, buletinele de identitate, permisele de ședere și documentele de călătorie se consideră proprietate de stat.

(3) Pașapoartele, buletinele de identitate, permisele de ședere și documentele de călătorie se întrebuintează în calitate de acte de identitate în condițiile prezentei legi și ale altor acte normative ce reglementează întrebuintarea lor.

3.3. Legea nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat:

Articolul 42. Stabilirea identității persoanei

(1) La îndeplinirea actului notarial se stabilește identitatea persoanei care solicită îndeplinirea actului notarial (a mandatarului ei).

(2) Stabilirea identității persoanei se face în baza actelor de identitate ale sistemului național de pașapoarte.

3.5. Hotărîrea Guvernului RM nr. 125 din 18.02.2013 pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova:

1. Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova (în continuare – Regulament) constituie cadrul normativ care asigură realizarea raporturilor juridice dintre persoanele fizice, persoanele juridice și instituțiile statului la eliberarea actelor de identitate, la ținerea evidenței la domiciliu sau reședință, la stabilirea cu domiciliul în străinătate a locuitorilor Republicii Moldova și la repatrierea cetățenilor Republicii Moldova.

2. Noțiunile utilizate în prezentul Regulament au următoarele semnificații:
 act de identitate – document oficial, eliberat de autoritatea competentă care atestă identitatea, statutul juridic și, după caz, domiciliul sau reședința titularului;
 act de identitate de uz intern – act de identitate, valabil în condițiile prevederilor legale și destinat pentru utilizare pe teritoriul republicii și peste hotarele ei în conformitate cu acordurile internaționale. La această categorie de documente se atribuie: buletinele de identitate, buletinul de identitate provizoriu, permisele de ședere, actul de identitate provizoriu (formularul nr. 9) și pașaportul de tip sovietic (modelul anului 1974).

3. Locuitori ai Republicii Moldova se consideră cetățenii săi domiciliați în țară, indiferent de existența înregistrării acestora la domiciliu sau la reședință, străinii cu drept de ședere pe teritoriul republicii și persoanele cărora li s-a acordat de către autoritățile Republicii Moldova statut de apatrid, de refugiat, protecție umanitară sau temporară, precum și persoanele cărora li s-a acordat azil politic, cu excepția străinilor – membri ai corpului diplomatic.

7. Serviciile ce țin de eliberarea actelor de identitate, de înregistrarea sau radierea din evidența la domiciliu sau reședință, de autorizare a emigrării sau de repatriere se prestează de către autoritățile competente conform termenelor, taxelor și tarifelor stabilite în mod legal, care sînt achitate de solicitant.

Termenul de examinare a cererilor pentru eliberarea actelor de identitate nu poate depăși 30 de zile calendaristice din data recepționării tuturor documentelor necesare. Pentru cazurile de depunere a cererii prin intermediul MDOC, termenul de examinare începe să curgă de la data înregistrării acesteia pe suport de hîrtie sau a documentului electronic la Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” (în continuare – ÎS „CRIS „Registru”).

În cazul necesității unor examinări suplimentare, termenul de examinare poate fi prelungit de către conducătorul autorității competente respective cu cel mult o lună, fapt despre care se informează solicitantul.

Beneficiarii de înlesniri, în condițiile prevederilor legale, sînt scutiți total sau parțial de achitarea plăților pentru serviciile prestate în cazul prezentării documentelor confirmative.

21. Cazurile de eliberare a buletinului de identitate:

1) la prima adresare;

2) preschimbarea pașaportului de tip sovietic (modelul anului 1974), buletinului de identitate provizoriu sau a actului de identitate provizoriu (formularul nr.9);

26. La depunerea cererii pentru eliberarea buletinului de identitate solicitantul prezintă următoarele documente, după caz:

- 1) actul de identitate de uz intern aflat în posesie ce urmează a fi schimbat;
- 2) actul de identitate al reprezentantului legal;
- 3) certificatele de stare civilă (certificatul de naștere, certificatul de schimbare a numelui și/sau prenumelui, certificatul de căsătorie, certificatul de divorț, certificatul de deces al soțului/soției, certificatele de naștere ale minorilor);
- 4) extrasul de pe actul de căsătorie în cazul persoanelor care au desfăcut căsătoria în străinătate și în statul respectiv nu este prevăzută eliberarea certificatului de divorț;
- 5) avizul cu privire la anularea, modificarea, rectificarea și/sau completarea actului de stare civilă, eliberat de organul de stare civilă;
- 6) avizul de stabilire a identității, eliberat de instanța de judecată sau de instituțiile prevăzute la punctul 35 din prezentul Regulament;
- 7) 2 fotografii 10x15cm și 2 fotografii 3x4cm color, mat, pe fond alb;
- 8) documentul ce confirmă împuternicirile de reprezentare și certificatul medical care atestă imobilitatea persoanei sau demersul instituției specializate;
- 9) declarația de pierdere sau furt a actului de identitate de uz intern;
- 10) documentul ce atestă grupa sanguină;
- 11) documentele necesare pentru înregistrarea la domiciliu sau la reședință sau, după caz, pentru modificarea, rectificarea sau completarea adresei de domiciliu, stabilite prin prezentul Regulament;
- 12) dovada achitării taxelor și a tarifelor stabilite pentru eliberarea buletinului de identitate.

În cazul persoanelor plasate sub tutelă sau curatelă, reprezentantul legal prezintă, corespunzător, decizia autorității tutelare cu privire la plasarea sub tutelă sau curatelă sau, după caz, decizia instanței de judecată cu privire la plasarea sub curatelă.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

Constituțiile moderne urmăresc prin consacrarea drepturilor și libertăților fundamentale să instituie garanții cât mai eficiente pentru apărarea persoanei umane și a vieții ei private pentru participarea cetățenilor la viața politică și pentru dezvoltarea materială și culturală a acestora.

Constituția Republicii Moldova nu este o excepție în acest sens. În capitolul I și II din Legea Fundamentală sînt stipulate drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Republica Moldova a consacrat și principiile generale aplicabile acestora, care urmează a aplicate în egală măsură tuturor drepturilor și libertăților consacrate de Constituție și de legislația în vigoare.

Astfel, Republica Moldova, prin definiție, este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate (art.1, alin. (3) din Constituție).

În pofida acestor imperative legea contestată lezează unul din drepturile fundamentale ale omului, în particular dreptul la vot.

În conformitate cu modificările operate posesorii pașapoartelor de tip ex-sovietic (modelul anului 1974), prin absurditate, nu mai pot participa în procesul electoral pentru a-și exprima dreptul de vot, cu toate că aceștia nu au decăzut din drepturile cetățenești și sunt în deplină capacitate de exercițiu.

Parlamentul Republicii Moldova, prin Legea contestată a considerat cetățenii Republicii Moldova, deținătorii de pașapoarte de tip ex-sovietic un pericol social pentru o parte din clasa politică din RM, odată ce a îngrădit dreptul acestor persoane la vot doar pentru faptul că ultimii, în majoritatea lor sunt de vîrstă înaintată și nu și-au perfectat buletin de identitate.

Orice restricționare a dreptului de vot trebuie realizată în baza unor criterii fundamentate pe argumente pertinente și obiective, iar persoanele cu drept de vot trebuie să aibă libertatea deplină de alegere asupra candidaților săi.

Potrivit art. 38 din Constituție voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vîrsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv.

Prin prisma art. art. 16 și 18 din Constituție respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atît în țară, cît și în străinătate și nimeni nu le poate îngrădi drepturile lor prin pericole imaginare ale unor exponenți ai clasei politice.

Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Statul garantează exprimarea voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice și a normelor dreptului electoral. Codul electoral stabilește modul de organizare și desfășurare a alegerilor republicane și locale, precum și modul de organizare și desfășurare a referendumurilor.

Astfel, dreptul de vot este un drept al cetățenilor de a-și exprima voința pentru alegerea reprezentanților în organele reprezentative ale statului.

Noțiunea de vot, la rîndul său, exprimă opinia cetățenilor unui stat în legătură cu alegerea reprezentanților lor în organele de conducere; opinie exprimată de membrii unei adunări constituite în legătură cu o candidatură, cu o propunere sau cu o hotărâre.

Totodată, art. 39 din Constituție (dreptul la administrare) stipulează că cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Altfel zis, alegerile legitimează puterea. Prin alegeri, poporul își selectează reprezentanții săi, iar prin mandatul încredințat, le transmite împuterniciri de realizare a suveranității, exercitând funcții cu atribuții concrete.

Conform datelor prezentate de autoritățile guvernamentale la ziua adoptării legii contestate, în Republica Moldova erau aproximativ 180 mii de cetățeni, titulari ai

pașapoartelor de tip ex-sovietic, ceea ce constituie aproximativ 10% din alegătorii care participă la alegerile parlamentare.

Autoritățile au anunțat oficial că următoarele alegeri parlamentare vor avea loc la 30 noiembrie 2014. Totodată, guvernarea intenționează să schimbe pașapoartele de tip ex-sovietic pe buletine de identitate gratis numai pînă la 1 septembrie 2014. Din punct de vedere tehnologic și organizațional în termenul rămas pînă la alegerile parlamentare va fi imposibil de asigurat perfectarea buletinelor de identitate pentru toți cei 180 mii de cetățeni. Reținem în acest context că majoritatea din ei sunt persoane cu vîrstă înaintată, care se deplasează cu dificultate sau sunt ținute la pat, cu grave probleme de sănătate. Aceste circumstanțe nu au fost luate în considerație la adoptarea actului cu pricina.

Legea contestată este neconstituțională prin prisma faptului că o parte consistentă de cetățeni cu drept de vot, nu vor putea participa la procesul electoral, spre a-și mandata reprezentării săi, fiindu-le îngrădit dreptul la vot.

Alegerile sunt unul dintre cele mai importante instrumente cu ajutorul căruia cetățenii pot influența procesul decizional public. Votul este o expresie a preferinței cetățeanului în privința unui candidat sau a unei propuneri normative. Declarația Universală a Drepturilor Omului recunoaște rolul unor alegeri deschise și transparente în asigurarea dreptului fundamental al omului de a participa la guvernare.

Articolul 21 din declarație statuează:

1. Orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși.

2. Orice persoană are dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale.

3. Voința poporului este baza puterii de stat, această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri oneste care trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

Dreptul la vot stipulat în art. 38 din Constituție face parte din drepturile politice ale cetățenilor Republicii Moldova, care au ca obiect de reglementare participarea cetățenilor la guvernare.

Voința poporului trebuie să constituie baza puterii de stat și o va constitui dacă respectăm constituția. Această voință, repetăm, se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Art. 2 din Constituție, care prevede că suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative. Alegerile sunt modalitatea de bază și principalul mijloc juridic de formare a instituțiilor și organelor de stat și de investire a persoanelor oficiale cu atribuții publice.

Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale (art. 4 din Constituție).

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice prevede că orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici o discriminare și fără restricții nerezonabile, de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorului.

Realizarea dreptului electoral nu depinde de sex, rasă, naționalitate, limbă, proveniența socială, funcția deținută sau exercitată, genul de activitate, religie, aspirații politice, reședință, avere sau de alte criterii și circumstanțe.

Egalitatea alegerilor presupune că toți cetățenii participă la alegeri în condiții egale. Acest principiu se asigură prin acordarea tuturor alegătorilor a unor posibilități egale din punct de vedere juridic, începând cu înaintarea candidaților, participarea la campania electorală și votarea propriu-zisă (Constituția Republicii Moldova. – Comentariu).

Astfel, constatăm că prevederile din Constituția Republicii Moldova sunt în concordanță cu standardele internaționale general recunoscute și obligatorii pentru state în materia alegerilor, ceea ce nu se poate afirma despre multe legi adoptate de legiuitor, care sunt neconstituționale, în speță, în opinia noastră, și legea contestată.

În conformitate cu Codul electoral al Republicii Moldova termenul de alegeri se referă la periodicitatea alegerilor în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.

Această noțiune vizează, în primul rând, acțiunile orientate spre întocmirea listelor electorale, etc., în scopul realizării dreptului electoral potrivit căruia cetățenii Republicii Moldova pot alege și pot fi aleși fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială (art. 3 Codul electoral).

Libertatea exprimării opiniei electorale este un principiu care acordă cetățeanului cu drept de vot posibilitatea de a decide de sine stătător asupra utilității și necesității participării sale la alegeri. Libertatea exprimării opiniei electorale exclude orice formă de constrângere sau presiune asupra alegătorului pentru a-l determina să voteze sau să nu voteze, precum și pentru a-l împiedica să-și exprime voința în mod independent (art. 7 Codul electoral).

Alegerile au loc în mod periodic. Periodicitatea alegerilor se stabilește în funcție de mandatul autorităților publice centrale și de autoadministrarea locală, care este limitat în timp.

Este necesar de menționat că legea contestată nu vine în contradicție doar cu Legea Supremă doar și cu alte acte normative în vigoare.

Pașaportul de tip ex-sovietic, modelul anului 1974, în corespundere cu **Legea nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte**, face parte din actele de identitate din sistemul național de pașapoarte al Republicii Moldova.

Hotărârea Guvernului RM nr. 125 din 18.02.2013 pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova care indică în pct. 2 că *actul de identitate* este document oficial, eliberat de autoritatea competentă care atestă identitatea, statutul juridic și, după caz, domiciliul sau reședința titularului; iar *actul de identitate de uz intern* reprezintă actul de identitate, valabil în condițiile prevederilor legale și destinat pentru utilizare pe teritoriul republicii și peste hotarele ei în conformitate cu

acordurile internaționale. **La această categorie de documente se atribuie:** buletinele de identitate, buletinul de identitate provizoriu, permisele de ședere, actul de identitate provizoriu (formularul nr. 9) și **pașaportul de tip sovietic (modelul anului 1974).**

Astfel, pașaportul de tip sovietic este în egală măsură considerat act de identitate de rînd cu buletinele de identitate, fără nici o deosebire, restricție sau limitare în drepturi a titularilor acestora, inclusiv în ce privește participarea la scrutinele electorale.

Posesorii de pașapoarte de tip sovietic au dreptul conform legislației în vigoare să înregistreze societăți comerciale, să încheie contracte de orice tip, să-și asume obligații, să solicite îndeplinirea actelor notariale etc. Acești cetățeni plătesc impozite, achită taxe, contribuții în fondul social și medical, au capacitate de exercițiu deplină. Odată cu proclamarea independenței Republicii Moldova aceste persoane au acceptat cetățenia Republicii Moldova, fapt confirmat prin ștampila „cetățean al Republicii Moldova” aplicată în pașaportul respectiv. Iar majoritatea lor dispun și de cod personal de identificare, înscris în acest pașaport.

Termenul de examinare a cererilor pentru eliberarea actelor de identitate nu poate depăși 30 de zile calendaristice, în cazul buletinelor de identitate este 30 zile, mai mult ca atît la depunerea cererii pentru eliberarea buletinului de identitate solicitantul trebuie să prezinte un număr impunător de documente cu mar fi: certificatele de stare civilă (certificatul de naștere, certificatul de schimbare a numelui și/sau prenumelui, certificatul de căsătorie, certificatul de divorț, certificatul de deces al soțului/soției); extrasul de pe actul de căsătorie în cazul persoanelor care au desfăcut căsătoria în străinătate și în statul respectiv nu este prevăzută eliberarea certificatului de divorț; avizul cu privire la anularea, modificarea, rectificarea și/sau completarea actului de stare civilă, eliberat de organul de stare civilă; documentul ce atestă grupa sangvină etc.

Atragem atenția Înaltei Curți, că Codul bunelor practici în materie electorală (linii directoare și raport explicativ), adoptat de Comisia europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52 Reuniune Plenară (Veneția, 18-19 octombrie 2002) recomandă statelor să nu modifice legislația electorală cu un an înainte de alegeri. Acestea din urmă au fost reiterate constant de Comisia de la Veneția, ultima fiind făcută în Opinia comună adoptat în cadrul celei de-a 47-a Reuniuni a Consiliului pentru alegeri democratice (Veneția, 20 martie 2014) și Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 98-a Reuniune Plenară (Veneția, 21-22 martie 2014).

Astfel nu se admite privarea de dreptul de a alege a cetățenilor în baza pașapoartelor de tip ex-sovietic în condițiile în care mandatul actualei legislaturi a Parlamentului expiră la 28 noiembrie 2014, ceea ce constituie o schimbare a regulilor de joc în timpul jocului.

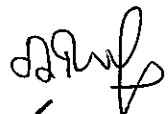
Din conținutul argumentelor expuse deducem că legiuitorul a adoptat Legea contestată numai din rațiuni și interese politice, cu intenția de a priva de dreptul de a alege un număr esențial de cetățeni, considerînd că ei sunt în etate și votează numai pentru PCRM. Discriminarea pe criterii politice și de vîrstă constituie o lezare gravă a drepturilor fundamentale prevăzute de Constituția Republicii Moldova și tratatele internaționale la care țara noastră este parte.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova, a art. art.4, alin. (1), lit. a) și 25¹, alin. alin. (1) și (2), pct. 1), lit. b) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a art. art. 4, alin. (1), lit. a) și 7¹, alin. alin. (1) și (2), pct. 1), lit. b) al Codului jurisdicției constituționale:

- solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite controlul constituționalității Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 61 din 11.04.2014 (proiect înregistrat în Parlament sub nr. 107 din 17.03.2014);
- solicităm suspendarea actului contestat pînă la soluționarea în fond a cauzei;
- deoarece legea contestată lezează dreptul fundamental a sute de mii de cetățeni ai Republicii Moldova, iar în perspectiva cea mai apropiată sunt preconizate alegeri parlamentare, solicităm Înaltei Curți să examineze sesizarea în regim prioritar și de urgență.

Cu cea mai înaltă considerație,

Artur Reșetnicov
/Abg. Gromea/